

Nemes egyszerűséggel

MAGYAR ARISZTOKRATÁK | A múlt században emigrált hazai főnemeseik ötöde tért vissza, közülük ki az üzleti életben, ki a volt családi kastélyban kezdett új életet.

Káposztaleves és mákos bobajka – hagyományosan ez a karácsonyi menü a Deli családnál. „Már az ükapámék is ezt ettek szenteste. A család anyai ágon eredetileg horvát, de az egyik ág Lengyelországba ment, majd a mai Szlovákián át érkezett Magyarországra, hogy részt vegyen a 48-as szabadságharcban. Karácsonyi ételünk ezért idézik a felvidéki ízvilágot” – mondja Deli-Gray Zsuzsa grófnő. Az ESSCA francia üzleti iskola budapesti intézményének 37 esztendőes vezetője apai ágon Kiss Ernő aradi vértanú oldalági leszármazottja. Édesanyja révén pedig annak a Konszky családnak a sarja, amely a feljegyzések szerint 1334-ben a mai Zágrábtól mintegy 60 kilométerre található Konjščina városát alapította. Mindez azonban még Zsuzsa baráti körében sem ismert, őt, mint mondja, mindig úgy nevelték, hogy a család múltbeli érdemei nem önmagában értékek: sokkal inkább az számít, hogy saját erőből mit tud ehhez hozzátenni.

Jelenleg hozzávetőleg 130 egykori arisztokrata család él Magyarországon, mintegy 600 taggal. A rendszerváltás óta mind nagyobb érdeklődés övezi őket. Az, hogy ki számít főnemesnek, ma már egy szimpla bemutatkozásból nem feltétlenül derül ki. Van, aki büszkén használja rangját, más inkább kevély. Hivatalos okmányokban egy 1947-es törvény értelmében mindenestre nem lehet azt feltüntetni, amit főképp azok nehezítenek, akik külföldön élnek vagy éltek, hiszen több országban elismerik a rangokat.

Márpedig e nemesek tábora viszonylag széles, hiszen emigrációjuk 1944-től kezdve több hullámban ment végbe. A második világháború után a szovjet hadsereg erőszakos, kastélyfosztogató magatartása mellett a bolsevizmustól való félelem is külföldre űzte az arisztokratákat. Közülük azonban 1945 őszén még sokan hazatértek. „Ám a Rákosi- és a korai Kádár-korszak atrocitásai – kitelepítések, kényszermunkatáborok, bebörtönzések, koncepciós perek – miatt 1956 után már tömegesen menekültek külföldre” – sorolja a távozások okait Gudenus János József

családtörténeti író. Mint mondja, hét évvel később aztán, a X. pártkongresszus könnyítései után, miután útlevelhez lehetett jutni, sokan rokonlátogatás címén hagyták el az országot. A legkedveltebb célállam Németország, Ausztria, Svájc, Kanada, az USA és Ausztrália volt. Jelenleg az egykori hazai főnemesség mintegy négyötöde él külföldön. A harmadik nemzedék mára teljesen beol-

Wenckheim (aki megvette a Pécsi Sörgyárat, ahol aztán fia, Stefan lett a vezérigazgató). Később tért haza gróf Károlyi László Angliából Fótra, gróf Károlyi György Párizsból Fehérvárcsurgóra, gróf Nádasdy Ferenc Kanadából Nádasdladányba – sorolta lapunknak Gudenus János József.

Mi köti össze e családokat ma is? Sztárayné Kézdy Éva Egy eltűnt réteg nyomában című, 2009-es könyvében összegzett kutatásából az derül ki, hogy a vizsgált 92 arisztokrata családbeli fiatal körében „egy sajátos, rájuk jellemző, a származással is magyarázható értékrendet figyelhetünk meg (...) Előnyös pozíciójukat (...) köszönhetik a családon belüli nevelés során átörökölt értékeknek, amelyben a diplomaszerezés és a nyelvtudás megszerzésének fontosságán (...) túl a vallásos, keresztény és családközpontú alapelvek játszottak jelentős szerepet” – írja a szerző.

Deli-Gray Zsuzsa életét ugyancsak már gyerekkorától meghatározták az elvek, értékek, tradíciók. Ám jóllehet mindig pontban délben ebédeltek és hatkor vacsoráztak, kosztümben, öltönyben nyakkendőben, ezüst evőeszközökkel, porcelánból, a hangsúly valahogy mégsem a külsőségeken volt. „Nagymamámtól mindig azt hallottam, hogy ott kell megtalálni a belső békénket, abban a környezetben, ahol éppen vagyunk.” A másik lényeges útravaló a tanulás fontosságának hangsúlyozása volt, ám ehhez igen komoly önfegyelemnek kellett társulnia.

Főnemesi leszármazottnak lenni Zsuzsa számára négy dolgot jelent. Mindenekelőtt tartást ad, továbbá egyfajta hozzáállást, beállítódást, mindig az egyenes út választását. Aztán belső biztonságot, a valahová tartozás érzését. Végül pedig egyfajta büszkeséget s hitet a családjában, értékeikben és saját magában: abban, hogy talán egy kicsit tud alakítani a világon. Négyesztendőes kislánya ebből egyelőre csupán a fősodortól eltérő gondolkodásmódot érzi, éli meg. Számára a családot még a tradíciók jelentik. December 24-én például az ünnepi menü. ●

Deli-Gray Zsuzsa grófnő. A származás a valahová tartozás érzését nyújtja

vadt a fogadó ország társadalmába, magyarul jellemzően már nem is beszélnek. Az emigránsok közül sokan léptek gazdasági pályára, közülük nem kevesen magas, befolyásos pozíciókig jutottak – derül ki Gudenus János József és Szentirmay László Összetört című kötetéből.

A hazatérés lassan indult el. A rendszerváltás éveiben Antall József hívására érkeztek vissza a gazdasági és pénzügyi szakemberek: gróf Bethlen István (2012-ig a Magyar Páneurópai Unió elnöke, négy évig országgyűlési képviselő); gróf Szapáry György (jelenleg washingtoni nagykövet); gróf Teleki Pál (a volt miniszterelnök unokája, aki később visszatért az USA-ba); gróf Engelbert